

โรคติดต่อที่สำคัญและการให้วัคซีนในสุนัข

พชณี ศรีงาม

สุนัขจำเป็นต้องได้รับวัคซีนป้องกันโรค ซึ่งโรคเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นแล้ว ไม่มียารักษาโดยเฉพาะทำให้โอกาสรอดชีวิตน้อยมาก ดังนั้นการฉีดวัคซีนป้องกันจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด โรคติดต่อที่สำคัญได้แก่

โรคไข้หัดสุนัข (Canine Distemper)

เกิดจากเชื้อไวรัสไข้หัดสุนัข (Canine Distemper Virus: CDV) พบได้ในสุนัขทุกช่วงอายุ แต่สุนัขอายุน้อยจะอันตรายมากกว่า โรคนี้เป็นอันตรายถึงชีวิต แต่ไม่ติดต่อไปยังมนุษย์ ลักษณะจำเพาะของโรค คือ มีไข้ตาและมีน้ำมูกควบคู่ไปกับอาการของระบบทางเดินอาหาร ระบบหายใจ และระบบประสาท

อาการ (Clinical sign) แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

- **ระยะที่หนึ่ง** จะพบ 3-5 วันหลังจากได้รับเชื้อ สุนัขจะมีน้ำตาและน้ำมูกโดยเริ่มแรกจะใสต่อมาข้นและมีสีเหลืองปนเขียว มีไข้สูงประมาณ 24-48 ชั่วโมง นอกจากนี้ยังพบอาการอื่นที่ไม่เฉพาะต่อโรคร่วมด้วย เช่น ไอ เบื่ออาหาร ท้องเสีย อาเจียน

- **ระยะที่สอง** จะเริ่มอาการหลังจากระยะแรก 1 อาทิตย์ บางครั้ง 2 เดือนก็พบได้ อาการระยะนี้เกิดจากเชื้อไวรัสที่เข้าไปทำลายระบบประสาท ซึ่งความรุนแรงขึ้นกับว่าเชื้อโรคเข้าไปทำลายส่วนไหนของระบบประสาท ที่พบบ่อย คือ

1. ชัก (convulsion, seizure, fits) และมีกล้ามเนื้อหดตัวเป็นจังหวะ พบมากที่สุดที่กล้ามเนื้อขา ใบหน้า โดยที่ขาจะกระตุก (jerk) ทุก 2-3 วินาที โดยที่สุนัขไม่สามารถควบคุมได้ ถ้าเป็นมากสุนัขไม่สามารถเคลื่อนที่ได้อย่างปกติ กรณีชักที่ใบหน้าและขากรรไกร จะกินน้ำและอาหารลำบาก

2. อาการอื่นๆ ที่พบได้ก็มีสัญญาณการรับรู้อย่างสมดุล , อัมพาต , ขาดความสนใจสิ่งแวดล้อมบางครั้งอาจมีการหนาตัวและแข็งขึ้นของฝ่าเท้า (Pad) ดังนั้น Hard pad จึงเป็นอีกชื่อหนึ่งของโรคนี้ สุนัขที่เป็นไขหัดสุนัขประมาณ 50 % สามารถหายได้โดยไม่มีอาการทางประสาท การไปพบสัตวแพทย์โดยเร็วทำให้โอกาสหายเพิ่มขึ้นและเมื่อหายแล้วสามารถเกิดโรคได้อีก

การแพร่เชื้อโรค (Transmission) สัตว์ที่กำลังป่วยหรือเพิ่งหายจากป่วย จะขับเชื้อไวรัสจำนวนมากทางอากาศรวมทั้งทางน้ำมูกน้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระและน้ำตา

การป้องกัน (Prevention) การให้วัคซีนจะดีที่สุด วัคซีนจะไม่ให้ภูมิต้านทานทันที จะใช้เวลาประมาณ 10 วัน จึงเริ่มป้องกันโรคได้และแม่พันธุ์ควรฉีดวัคซีนกระตุ้นก่อนการผสมพันธุ์

อายุเริ่มแรกของลูกสุนัขที่ควรได้รับวัคซีนขึ้นกับสถานภาพภูมิคุ้มกันโรคของแม่สุนัข ดังนี้

1. แม่สุนัขมีภูมิคุ้มกันโรคสูง และลูกสุนัขได้รับน้ำนมเหลืองแรกคลอดเต็มที่ลูกสุนัขควรได้รับวัคซีนเข็มแรก ในช่วงอายุ 12-16 อาทิตย์ เพราะเป็นช่วงที่ภูมิต้านทานที่ได้รับจากแม่เริ่มหมดไป

2. ลูกสุนัขเกิดจากแม่ไม่ทราบสถานภาพภูมิคุ้มโรค และมีอายุเกิน 3 เดือนไปแล้วสามารถให้วัคซีนเพียงครั้งเดียวในช่วงระยะปีแรก

3. ลูกสุนัขเกิดจากแม่ไม่ทราบสถานภาพภูมิคุ้มโรค และมีอายุต่ำกว่า 3 เดือนควรให้วัคซีนอย่างน้อย 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อลูกสุนัขหย่านม และครั้งที่ 2 เมื่อลูกอายุได้ 12-16 สัปดาห์ แต่ถ้าให้ดีที่สุด ควรให้วัคซีนห่างจากครั้งแรก ทุก 2 อาทิตย์จนอายุได้ 12-16 อาทิตย์

4. ลูกสุนัขกำพร้าไม่เคยได้รับ colostrum ควรให้วัคซีนตั้งแต่อายุ 2 อาทิตย์ และต่อมาทุก 2 อาทิตย์จนอายุได้ 12-16 อาทิตย์

5. เพื่อภูมิคุ้มกันทานอยู่ในระดับสูง ควรฉีดวัคซีนซ้ำทุกปี ปีละครั้ง อย่างไรก็ตามการให้วัคซีนต้องคำนึงถึงภูมิคุ้มกันจากแม่ เพราะภูมิคุ้มกันนี้จะไปขัดขวางการสร้างภูมิคุ้มโรคของลูก ดังนั้นการให้วัคซีนกับลูกสุนัขอายุน้อยหรือขณะที่ภูมิคุ้มโรคจากแม่ยังไม่หมด จำเป็นต้องได้รับวัคซีนซ้ำหลายครั้งเสมอ

การรักษา (Treatment) ปัจจุบันยังไม่มียาที่ใช้สำหรับทำลายเชื้อไวรัสโดยตรง ดังนั้นหลักการรักษาโรคประกอบด้วย

1. ป้องกันการติดเชื้อแทรกซ้อน โดยเฉพาะป้องกันการเกิดปอดบวมด้วยการให้ยาปฏิชีวนะที่เหมาะสม
2. การรักษาเพื่อบรรเทาอาการต่าง ๆ (Symptomatic treatment) เช่น ถ้ามีอาการชักรก็ให้ยาระงับอาการชัก เป็นต้น
3. การรักษาเพื่อพยุงสุขภาพสัตว์ (Supportive treatment) เพื่อให้ร่างกายคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว เช่น การให้สารน้ำหรือน้ำเกลือ (Isotonic fluid) โปรตีน และวิตามิน
4. การดูแลเอาใจใส่สุนัข ให้ความรัก ความอบอุ่น สิ่งแวดล้อมที่ดี และ อาหารที่ดี ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้สุนัขฟื้นตัวเร็วขึ้น

โรคตับอักเสบติดต่อของสุนัข

(Infectious Canine Hepatitis, Canine Adenovirus Infection)

เกิดจากเชื้อไวรัส (Canine Adenovirus - 1) ทำให้ตับเสียหาย โรคนี้ไม่ติดต่อไปยังมนุษย์

อาการ พบได้ในสุนัขทุกอายุ แต่พบบ่อยที่สุดในสุนัขอายุน้อยกว่า 1 ปี แบ่งเป็น

- อาการแบบเฉียบพลันรุนแรง (Peracute) ไข้สูง ปวดท้องอย่างรุนแรง อาเจียนหรือถ่ายเป็นเลือด และมักตายภายใน 24 ชั่วโมง หรือสุนัขบางตัวอาจตายทันทีโดยไม่แสดงอาการ

- อาการแบบเฉียบพลัน (Acute) มีไข้สูง เบื่ออาหาร ทอนซิลอักเสบ เหงือกมีสีแดง ท้องเสีย แสดงอาการปวดช่องท้อง ท้องมักแข็งตึง อาจพบจุดเลือดตามใต้ผิวหนัง อาจพบกระจกตาขุ่นมัวเมื่อเริ่มฟื้นจากโรค กรณีเป็นมากๆ อาจป่วยและตายทันที

การแพร่เชื้อโรค สุนัขที่ป่วยจะขับไวรัสออกมาหลายทาง เช่น น้ำลาย, ปัสสาวะ, อุจจาระ รวมทั้งสุนัขที่หายป่วยสามารถขับเชื้อไวรัสออกมาหลายเดือนหลังจากเป็นปกติ โรคนี้ติดต่อได้ง่ายโดยการกินและสัมผัสโดยตรงกับเชื้อที่ขับออกมาทั้งสิ่งขับถ่าย ดังนั้นจึงไม่ควรนำสุนัขที่ไม่ได้ฉีดวัคซีนเข้าไปรวมกลุ่ม

การป้องกัน โดยการให้วัคซีนและควรมีการกระตุ้นซ้ำทุกปีเป็นประจำ เนื่องจากวัคซีนป้องกันโรคนี้ในประเทศไทยมักอยู่รวมกันกับไข้หัดสุนัข การฉีดวัคซีนตัวอักเสบ จึงมักแนะนำให้ ถีอปฏิบัติเช่นเดียวกับวัคซีนป้องกันโรคไข้หัดสุนัข

การรักษา เนื่องจากโรคนี้เกิดจากเชื้อไวรัส ดังนั้นหลักการรักษาจึงคล้ายกับการรักษาโรคไข้หัดสุนัขคือ รักษาตามอาการและรักษาเพื่อพุงสุขภาพสัตว์ รวมทั้งให้ยาปฏิชีวนะที่เหมาะสมเพื่อควบคุมป้องกันการติดเชื้อ โรคแทรกซ้อน และการดูแลที่ดี

โรคลำไส้อักเสบติดต่อในสุนัข (Canine Viral Enteritis; CVE)

เกิดจากเชื้อ Canine Corona Virus; CCV และ Canine Parvovirus; CPV พบครั้งแรกในปี ค.ศ. 1978 และแพร่ไปอย่างรวดเร็ว พบว่าภายใน 2 ปี

โรคนี้อาจกระจายไปทั่วโลก ลักษณะจำเพาะของโรคคือ อาเจียนและท้องร่วงอย่างรุนแรง

อาการ พบได้ 2 รูปแบบ คือ

- แบบแรก สุนัขจะมีอาเจียน ท้องเสีย เบื่ออาหาร อ่อนเพลีย โดยอุจจาระที่ออกมาจะมีเลือดปนและมีกลิ่นเหม็น ทำให้สุนัขเสียชีวิตได้ โดยเฉพาะลูกสุนัข

- แบบที่สอง ลูกสุนัขจะตายอย่างรวดเร็ว (sudden death) โดยไวรัสจะเข้าทำลายกล้ามเนื้อหัวใจเกิดภาวะหัวใจล้มเหลว รูปแบบนี้พบไม่มาก

การป้องกัน โดยการให้วัคซีนเร็วที่สุดที่สามารถให้ได้คือ 2 อาทิตย์ แต่ปกตินิยมให้เมื่อ 6-8 อาทิตย์ 12-14 อาทิตย์ และ 16-18 อาทิตย์ ควรมีการกระตุ้นซ้ำประจำปีเพื่อให้ระดับภูมิคุ้มกันสูงอยู่เสมอ และให้วัคซีนกับสุนัขทุกช่วงอายุ แม้กระทั่งในสุนัขแก่เพราะสุนัขแก่คล้ายกับลูกสุนัข คือ มีความไวต่อการเกิดโรคสูง

การให้วัคซีนก่อนผสมทำให้แน่ใจได้ว่าสามารถให้ภูมิคุ้มกันแก่ลูกสุนัขได้เพียงพอและถ้าในสุนัขตั้งท้องควรให้วัคซีนเชื้อตาย โดยทั่วไปวัคซีนไม่มีผลต่อระบบสืบพันธุ์แต่ไม่แนะนำให้ฉีดในไตรมาสแรกของการตั้งครรภ์

การรักษา เนื่องจากโรคนี้อาจเกิดจากการติดเชื้อไวรัส ดังนั้น หลักการรักษาเช่นเดียวกับการรักษาโรคไข้หัดสุนัข ที่สำคัญคือ ต้องหยุดสภาพการขาดน้ำที่เกิดจากการอาเจียนและท้องเสียโดยให้สารน้ำเป็นจำนวนมาก และใช้ยาปฏิชีวนะควบคุมการติดเชื้อแทรกซ้อน

โรคหลอดลมอักเสบติดต่อของสุนัข

(Canine Infectious Tracheobronchitis; CIT, Kennel Cough)

เป็นโรคที่เกิดจากการติดเชื้อหลายชนิดที่ทำให้เกิดการอักเสบของหลอดลม ที่สำคัญคือ Canine Parainfluenza Virus, Canine Adenovirus type 2

และแบคทีเรีย *Bordetella bronchiseptica* ลักษณะสำคัญของโรค คือ ไอ ซึ่ง ความรุนแรงของโรคแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ Kennel cough เป็นโรคที่ทำให้ ความรำคาญแก่สุนัขมากกว่าเป็นอันตรายถึงชีวิต ซึ่งจะพบมากในสุนัขที่เลี้ยง รวมกัน

อาการ เริ่มด้วยไอแห้งๆ ต่อมาจะกลายเป็นไอแฉะๆ และบ่อยขึ้นถ้า เจ้าของสังเกตเห็นว่ามีสิ่งแปลกปลอมติดคอและจะหยุดไอเมื่อสามารถ ขย้อนเอาเสมหะออกมาได้ การคลำที่หลอดลมจะกระตุ้นให้เกิดการไออย่าง รุนแรง บางครั้งมีอาเจียนร่วมด้วย สุนัขจะไอติดต่อกันเป็นเวลาหลายนาที kennel cough จะเป็นประมาณ 7-14 วัน ถ้าเป็นไม่รุนแรงจะหายเองได้คล้ายกับ หวัดในคน

การแพร่เชื้อ โดยการหายใจ สุนัขจะขับไวรัสออกมาในอากาศ ดังนั้น สุนัขที่อยู่รวมกลุ่มเป็นจำนวนมากในพื้นที่จำกัด โอกาสที่จะรับเชื้อไวรัสเข้าไป เป็นจำนวนมากได้สูง ดังนั้นการระบายอากาศที่ดีมีประสิทธิภาพจะลดการ ติดต่อโรคได้ โรคนี้ไม่ติดต่อไปยังมนุษย์

การป้องกัน การให้วัคซีนจะช่วยลดการติดเชื้อและความรุนแรงของ โรคได้ วัคซีนป้องกันโรคที่ควรป้องกันทั้งโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสและ แบคทีเรีย หรือให้รวมกันทั้ง 2 ชนิด เริ่มให้วัคซีนเมื่ออายุได้ 6 อาทิตย์ กระตุ้น ซ้ำเมื่อ 12-14 , 16-18 อาทิตย์ ต่อไปปีละครั้ง ในประเทศไทยวัคซีนที่ใช้ ทั่วไป มักอยู่ร่วมกับไข้หัด ตับอักเสบ และโรคไข้น้ำหนู (leptospirosis)

การรักษา ใช้หลักการเดียวกันกับการรักษาโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสอื่น ๆ โดยถ้ามีอาการน้อย ๆ ไม่ต้องรักษา ดูแลให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและอบอุ่น ก็จะหายไปเองเหมือนโรคหวัดในคน ถ้าไอแห้ง ๆ ไม่มีเสมหะ อาจต้องให้ยา ระบายอาการไอ แต่ถ้ามีเสมหะ ควรให้ยาละลายเสมหะร่วมด้วย และให้ยา ปฏิชีวนะ กรณีมีการติดเชื้อแบคทีเรีย *B. bronchiseptica*.

โรคพิษสุนัขบ้า (Rabies)

เกิดจากเชื้อไวรัส Rabies Virus โรคพบได้ในสัตว์เลือดอุ่นทุกชนิด โดยเฉพาะสัตว์เลี้ยงเนื้อเช่น สุนัขบ้าน โรคพิษสุนัขบ้ามีความร้ายแรงและอันตรายมากที่สุดสามารถทำให้สุนัขตาย และติดต่อไปยังมนุษย์ ในคนถ้าเป็นโรคพิษสุนัขบ้าแล้ว โอกาสรอดชีวิตน้อยมาก

การแพร่เชื้อ โดยการกัดของสุนัขบ้า ในน้ำลายสุนัขบ้าจะมีเชื้อไวรัสอยู่จำนวนมาก หลังจากถูกกัดเชื้อจะตรงไปยังระบบประสาท ปกติสุนัขจะขับไวรัสออกมาในน้ำลายก่อนสุนัขแสดงอาการ 1 อาทิตย์ และโดยการหายใจเอาเชื้อไวรัสในอากาศ เช่น ในถ้ำที่มีน้ำค้างควา

อาการ เริ่มแรกจะมีไข้สูง พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากปกติ สุนัขเหียวจะกระวนกระวาย ตะครุบ หรือกระปรีกระเปร่า ส่วนสุนัขก้าวร้าวจะกลายเป็นประจบกระแจง ทำตัวน่าสงสารหรือทำตัวให้เจ้าของเอ็นดู ต่อมาอาการจะเปลี่ยนไปใน 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบดุร้าย (the furious form)

สุนัขจะตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นทุกชนิดมากกว่าปกติ และกัดทุกสิ่งที่เคลื่อนที่อยู่ข้างหน้าและจะกัดมากขึ้นถ้าถูกกระตุ้นด้วยแสง เสียง ความสั่นสะเทือน สุนัขจะวิ่งอย่างไร้จุดหมาย ต่อมาจะมีการชัก ซึ่งทำให้สุนัขอัมพาตและตายในที่สุด

2. อัมพาต (The dump or paralytic form)

สุนัขจะไม่กัดแต่จะเกิดอัมพาตตามกล้ามเนื้อ ขากรรไกรค้ำ ลิ้นห้อย เสียงเห่าอาจจะเปลี่ยนไป ปกติแล้วอาการจะแสดงภายใน 3-8 อาทิตย์หลังจากถูกกัด แต่บางครั้งอาจมากกว่า 8 เดือน ขึ้นกับตำแหน่งที่กัด ถ้ากัดบริเวณศีรษะจะแสดงอาการเร็วที่สุด

การป้องกัน สุนัขควรได้รับวัคซีนป้องกัน การป้องกันโรคผิวหนัง ครั้งแรกเมื่ออายุได้ 3 เดือนเป็นต้นไป เนื่องจากระบบการสร้างภูมิคุ้มกันต่อโรคพิษสุนัขบ้าจะสามารถสร้างภูมิต้านทานโรคได้ค่อนข้างดีหลังจากอายุ 11 สัปดาห์เป็นต้นไป และภูมิต้านทานที่ได้รับจากแม่ทางนมน้ำเหลือง (Colostrum) ก็มีอิทธิพลต่อการสร้างภูมิต้านทานโรคอีกด้วย หากสุนัขได้รับวัคซีนในขณะที่ภูมิต้านทานจากแม่มีระดับสูงอยู่ จะไม่สามารถสร้างภูมิต้านทานได้เลย

การป้องกันหลังสัมผัสโรค องค์การอนามัยโรคได้ให้คำแนะนำว่า

- สุนัขที่ไม่เคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามาก่อน ถ้าถูกสุนัขบ้ากัด ควรทำลายสัตว์ที่ถูกกัดทันที
- สุนัขที่ไม่เคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามาก่อน ถ้าถูกสุนัขที่สงสัยว่าเป็นบ้าหรือไม่ทราบสถานะของสัตว์ตัวที่มากัด ให้กักขังสุนัขที่ถูกกัดไว้ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์เป็นเวลา 6 เดือน ถ้าสัตว์ถูกกักเคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามาก่อนควรฉีดซ้ำแล้วกักขังไว้ดูอาการอย่างน้อย 3 เดือน นอกจากนี้มีข้อแนะนำว่า
- กรณีที่สุนัขไม่ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และถูกสุนัขบ้ากัด ให้วัคซีนกับสุนัขที่ถูกกัด 3-4 ครั้ง ห่างกันครั้งที่ 4-5 วัน พบว่าให้ผลในการกระตุ้นให้เกิดภูมิคุ้มโรคเช่นเดียวกับ การฉีดทุกวันติดต่อกัน 10-12 วัน
- กรณีสุนัขถูกกัดเคยฉีดวัคซีนมาก่อน และสุนัขยังมีภูมิต้านทานอยู่ ให้ฉีดวัคซีนซ้ำภายใน 5 วัน หลังสัมผัสโรค
- ในกรณีแม่สุนัขกำลังเลี้ยงลูก ถ้าเป็นบ้าขณะที่กำลังให้นมลูกแนะนำให้ทำลายลูกทั้งหมด เพราะลูกมีโอกาสได้รับเชื้อจากน้ำลายแม่ และลูกสัตว์มีความไวในการติดโรคมมากกว่าสุนัขอายุมากขึ้น

โรคเลปโตสไปโรซิสหรือโรคไข้น้ำหนู (Leptospirosis)

เป็นโรคติดต่อที่เกิดกับสัตว์หลายชนิด รวมทั้งสุนัขและคนด้วย สาเหตุเกิดจากเชื้อ leptospira ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่ตับและไต

อาการ มีหลายรูปแบบ ขึ้นกับชนิดและความรุนแรงของการติดเชื้อ กล้ามเนื้อและไต เป็นอวัยวะที่เชื้อเข้าไปทำลายมากที่สุด ดังนั้นจึงทำให้สุนัข มีความเจ็บปวดกล้ามเนื้อ ไม่ค่อยเคลื่อนไหว หรือเคลื่อนไหวด้วยความเจ็บปวด ส่วนอาการอื่นๆ จะพบ มีไข้ ซึม เบื่ออาหาร และมีภาวะดีซ่าน (เหลืองตาม เยื่อเมือกต่างๆ โดยเฉพาะที่ตาและเหงือก) ถ้าไตเสีย สุนัขจะท้องเสีย อาเจียน มีแผลหลุมในปาก ซึ่งต่อมาสุนัขจะขาดน้ำและตายในที่สุด

การแพร่เชื้อโรค ปัสสาวะของสัตว์ป่วยและสัตว์เพิ่งหายป่วย เป็นแหล่งที่มีเชื้อโรคจำนวนมาก ดังนั้นการสัมผัสกับเชื้อโรคโดยตรง หรือ สัมผัสกับสิ่งอื่นๆ ที่เปื้อนปัสสาวะมีเชื้อโรคจะทำให้เกิดโรคได้ นอกจากนี้ ยังมีรายงานว่าสามารถติดต่อโดยการกินเนื้อที่ติดเชื้อ โรคนี้สามารถติดต่อจากสัตว์ถึงคนได้ ปัจจุบันวัคซีนป้องกันโรคนี้ถูกนำไปรวมกับวัคซีนป้องกันไข้หัดสุนัข และโรคตับอักเสบติดต่อ ดังนั้นโปรแกรมการป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิสจึงควบคู่กับสองโรคนี้เสมอ

การรักษา ประกอบด้วย

1. ให้ยาปฏิชีวนะ พบว่า เพนนิซิลลิน และไดไฮโดรสเตรปโตมัยซิน ให้ผลดีในการรักษา
2. รักษาเพื่อพุงสภาพสัตว์ เช่น การให้สารน้ำและสารอาหาร

การทำโปรแกรมวัคซีนในสุนัข

ระดับภูมิคุ้มกันที่ลูกสุนัขได้จากแม่

สุนัขแรกเกิดที่ได้รับการถ่ายทอดภูมิคุ้มกันในรูปของแอนติบอดีจากแม่ในการป้องกันการติดเชื้อตามธรรมชาติ ประมาณ 2 - 18 % ของแอนติบอดี

ดังกล่าว ลูกสุนัขได้รับผ่านทางรก และประมาณ 82 - 98 % ได้รับผ่านทางนม น้ำเหลือง

ความสามารถของลูกสุนัขในการป้องกันโรคต่างๆ ขึ้นอยู่กับระดับแอนติบอดีที่ได้รับมาจากแม่ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับผ่านทางนม น้ำเหลืองและค่าครึ่งชีวิตของแอนติบอดีต่อโรคต่างๆ ซึ่งจะลดลงจนถึงระดับที่ไม่สามารถป้องกันโรคตามธรรมชาติได้ การให้วัคซีนในขณะที่ร่างกายมีระดับแอนติบอดีสูง จะทำให้การทำวัคซีนไม่ได้ผล เพราะเชื้อที่ให้เข้าไปจะถูกกวาดจากแอนติบอดีที่ยังสูงอยู่ ตามหลักการ ควรทำวัคซีนเมื่อภูมิคุ้มกันลดลงถึงระดับที่รบกวนการทำวัคซีนน้อยที่สุด อย่างไรก็ตามระดับภูมิคุ้มกันที่รบกวนการตอบสนองต่อวัคซีน อาจใกล้เคียงกับระดับภูมิคุ้มกันที่ไม่สามารถป้องกันการติดเชื้อโดยธรรมชาติ จึงทำให้ลูกสุนัขมีช่วงเวลาที่ไม่สามารถต้านทานโรคได้ แต่ก็ไม่สามารถตอบสนองต่อวัคซีนได้เช่นเดียวกัน

ลูกสุนัขสามารถได้รับวัคซีนที่อายุน้อยที่สุดเท่าใด

ลูกสุนัขสามารถตอบสนองทางภูมิคุ้มกันต่อเชื้อที่ร่างกายได้รับเข้าไปตั้งแต่แรกเกิด แต่อาจช้าและไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับสุนัขที่โตเต็มที่แล้ว สุนัขที่อายุน้อยกว่า 2 สัปดาห์ มีระบบภูมิคุ้มกันที่ยังพัฒนาไม่เต็มที่ การได้รับวัคซีนที่เป็นวัคซีนเชื้อเป็นอาจสร้างปัญหาแก่สุนัขได้ดังนั้น ไม่ควรทำวัคซีนในลูกสุนัขที่มีอายุน้อยกว่า 2 สัปดาห์

อายุที่ควรทำวัคซีนครั้งแรกจากข้อมูลที่รายงาน รวมทั้งโปรแกรมวัคซีนของต่างประเทศแนะนำให้ทำวัคซีนแก่ลูกสุนัขครั้งแรกเมื่ออายุสุนัขได้ 8 สัปดาห์ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ระบบภูมิคุ้มกันของลูกสุนัขมีการพัฒนาเต็มที่ ประกอบกับระดับแอนติบอดีที่ลูกสุนัขได้รับมาจากแม่ผ่านทางนม น้ำเหลือง น่าจะมีระดับลดลงจนทำให้สุนัขสามารถตอบสนองต่อวัคซีนได้

ดังนั้นการทำวัคซีนแบบมาตรฐานควรจะเริ่มเมื่อลูกสุนัขอายุ 8 สัปดาห์ และควรเป็นการทำวัคซีนรวมซึ่งประกอบด้วยวัคซีนป้องกันโรคไข้หัดสุนัข และวัคซีนป้องกันโรคลำไส้อักเสบติดต่อกันจากเชื้อพาร์โวไวรัส เพื่อให้แน่ใจว่า ลูกสุนัขจะได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัยจากโรคร้ายแรงทั้ง 2 โรค

อย่างไรก็ตาม ลูกสุนัขที่อยู่หรือมาจากสถานที่ที่สภาพแวดล้อมมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรค เช่น อยู่ในบ้านหรือบริเวณที่มีการระบาดของโรค คอก สุนัขที่เคยมีการระบาดของโรค สถานสงเคราะห์สัตว์ ร้านขายสัตว์เลี้ยง ลูกสุนัข ที่มาจากแม่ที่ไม่เคยได้รับการฉีดวัคซีนหรือไม่มีประวัติการทำวัคซีน สัตวแพทย์อาจพิจารณาทำวัคซีนก่อนอายุ 8 สัปดาห์ คือ ทำวัคซีนเมื่อลูกสุนัขอายุ 6 สัปดาห์ โดยอาจจะทำวัคซีนป้องกันโรคไข้หัดสุนัขหรือโรคลำไส้อักเสบติดต่อกันจากเชื้อพาร์โวไวรัส ทั้งนี้ขึ้นกับดุลพินิจของสัตวแพทย์ว่า ลูกสุนัขมีความเสี่ยงต่อโรคใดมากกว่ากัน

สำหรับโรคพิษสุนัขบ้า จากข้อมูลที่ทางบริษัทผู้ผลิต และจากคำแนะนำใน Compendium of Animal Rabies Control 1998 แนะนำให้ฉีดเมื่อ ลูกสุนัขอายุได้ 3 เดือน อย่างไรก็ตาม คณะอนุกรรมการมีความเห็นว่าการฉีด วัคซีนในลูกสุนัขอายุน้อยกว่า 3 เดือน ที่มีความเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้าให้อยู่ใน ดุลพินิจของสัตวแพทย์ ในกรณีที่ลูกสุนัขได้รับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เมื่ออายุน้อยกว่า 3 เดือน ให้ทำการฉีดวัคซีนซ้ำเมื่อลูกสุนัขอายุได้ 3 เดือน อีก ครั้งหนึ่ง

ลูกสุนัขควรได้รับวัคซีนกี่ครั้งในขวบปีแรก

ในอายุปีแรกของลูกสุนัขแนะนำให้ทำวัคซีนมากกว่า 1 ครั้ง เพื่อลด ผลกระทบจากภูมิคุ้มกันจากแม่สุนัขที่อาจจะมียูสูงขณะทำวัคซีนครั้งแรก หรือ เพื่อกระตุ้นให้ลูกสุนัขสร้างภูมิคุ้มกันให้สูงภายหลังจากการได้รับวัคซีนครั้ง แรก สำหรับโรคลำไส้อักเสบติดต่อกันจากเชื้อพาร์โวไวรัส อาจมีช่วงระยะเวลาที่

ลูกสุนัขตอบสนองต่อการทำวัคซีนน้อย หรือไม่ตอบสนองเลยยาวนานกว่าในกรณีของโรคไข้หัดสุนัข ประกอบกับช่วงความเสี่ยงต่อการติดเชื้อมีสูง จึงอาจจะต้องทำวัคซีนมากกว่า 2 ครั้งในปีแรก ซึ่งระยะห่างการทำวัคซีนแต่ละครั้ง ควรห่างกันไม่น้อยกว่า 2 สัปดาห์ขึ้นไป

ชนิดของวัคซีน

ชนิดของวัคซีนที่มีให้เลือกใช้ในประเทศไทยเริ่มมีมากขึ้น กรณีโรคไข้หัดสุนัขมักเป็นวัคซีนรวมอยู่กับวัคซีนป้องกันโรคตับอักเสบติดต่อและโรคเลปโตสไปโรซิส ส่วนวัคซีนโรคลำไส้อักเสบติดต่อจากเชื้อพาร์โวไวรัสเป็นวัคซีนเชื้อเป็นที่อาจจะอยู่ในรูปวัคซีนเดี่ยว หรืออยู่ร่วมกับวัคซีนที่กล่าวมาข้างต้น สำหรับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นวัคซีนเชื้อตายซึ่งมีทั้งที่เป็นวัคซีนเข็มเดี่ยวและรวมอยู่กับวัคซีนอื่นๆ ในเข็มเดียวกัน

โปรแกรมวัคซีนสำหรับสุนัขในประเทศไทย

อายุสุนัข	ชนิดวัคซีน	หมายเหตุ
6 สัปดาห์	วัคซีนป้องกันโรคไข้หัดสุนัข หรือลำไส้อักเสบ	เฉพาะกรณีที่สัตว์แพทย์พิจารณาแล้วว่าลูกสุนัขมีความเสี่ยงต่อโรคดังกล่าว
8 สัปดาห์	วัคซีนรวม (ไข้หัด + ลำไส้อักเสบ)	
10 สัปดาห์	วัคซีนรวม (ไข้หัด + ลำไส้อักเสบ)	
12 สัปดาห์	วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า	สำหรับสุนัขที่มีความเสี่ยงสูง อาจทำก่อน 12 สัปดาห์ และทำซ้ำอีกเมื่ออายุ 12 สัปดาห์
16 สัปดาห์	วัคซีนป้องกันโรคลำไส้อักเสบ	
6 เดือน	วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า หลังจากนั้นฉีดกระตุ้นทุกโรคทุกปี	

เสนอโดย คณะกรรมการพิจารณาโปรแกรมวัคซีนสุนัข

สมาคมสัตวแพทย์ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์แห่งประเทศไทย